

10687

Beproeving aardappelrassen in het buitenland.

Samenspraak opgesteld door Dr. W. Feekes en Ir J.P. Haisma.

Tour de horison Nederland als aardappelland:

Feiten: 1. Wereldrecord I : Nederland le aardappelexporterend land ter wereld.

2. Wereldrecord II : Nederland heeft het figuurlijk en mogelijk voortgebracht, waarschijnlijk grootste aardappelras Bintje van de Nederlandse aardappelexport.

3. Wereldrecord III: Nederland heeft een zeer verfijnd productie - pootgoed-systeem en keuringswezen (N.A.K.) opgebouwd, Samenwerking van 1 prima boerenselecteurs - N.A.K. en klimaat - grond - Topklasse pootgoed.

4. Wereldrecord IV : Nederland heeft het grootste aantal aardappelkwekers per ha.

5. Wereldrecord V : Achter deze aardappelkwekers staat de best georganiseerde hulpverlening in tal van opzichten: Commissie Hogenesch, C.O.A.-Zingstra, wratziekten moeheidsresistentieonderzoek, voorbeproeving, uitlopend op onderzoek voor de rassenlijst. Beoordelingsorgaan het Instituut voor Rassenonderzoek, die in zijn soort het beste ter wereld is, democratisch werkt, een opendeurpolitiek steeds handhaaft en volledig op de praktijk, boerenbelang commerciële kant, is ingesteld. Sedert 10 jaar injecteert de S.V.P.: Prof. Dorst, Toxopeus c.s., vader vraagbaak Thijn, dit geheel (zeer sterk) is zelfs als kwekers van eindprodukten teruggetreden.

Dit alles heeft het aardappelkweken tot een krachtig beoefend vak ontwikkeld.

(Ondanks deze wereldrecords is de licentie positie van de Nederlandse aardappelkwekers, alle eminenten in Nederland op aardappelgebied ten spijt, zeer tot mijn verbazing, jaren lang volkomen beneden peil gebleven, hetgeen onbegrijpelijk is voor een nuchter koopmansland als Nederland.

Economisch gezien heeft men een te groot risico genomen om de Nederlandse kweker de economische prikkel te onthouden om zijn vleugels uit te slaan.

Wij constateren dat deze vleugels desondanks gespreid zijn, door bovengenoemde vruchtbare injecties in een reeds aardappellievend volk.

En tenslotte is sedert enige tijd ook de licentie positie opgetrokken tot een alleszins redelijk peil.)

Vraag 1. Hogenesch bereist de wereld-verre land-Haisma kent Europa- en vele Europese kwekers en hun werk en hun resultaat van dichtbij en persoonlijk-en heeft Nederlandse en buitenlandse kweekprodukten in Europa buiten Nederland kunnen vergelijken.

Mogen de Nederlandse kwekers zich zo krachtig voelen dat we zouden kunnen denken aan Wereldrecord VI wat betreft de aardappelrassen?

Antwoord. Haisma constateert dat de nieuwe Nederlandse kweekprodukten in het algemeen zeer goed de vergelijking met de buitenlandse rassen kunnen doorstaan, zodat een wereldrecord VI binnen de mogelijkheden ligt, en het nastreven waard is.

Vraag 2. Dit antwoord is verheugend positief. Maar daar komt wat bij. Hoe moet dit doel bereikt worden?

Nodig is uiteraard een intensieve beproeving van dit materiaal buiten de grenzen. In Nederland duurt de beproeving normaal ca 7 jaar, in bijzondere gevallen korter.

Moet de beproeving in het buitenland hierop wachten?

Antwoord. In het algemeen "neen"; het zou tijdsverlies betekenen, dat economisch gezien absoluut onverantwoord is, in het bijzonder nu de E.E.G. gerealiseerd wordt.

Bovendien zijn de kwaliteitseisen en groeiomstandigheden in het "buitenland" anders, vaak geheel anders als in Holland. Zodat, als men zijn kweekmateriaal volledige kansen wil geven, dit vroegtijdig onder de andere omstandigheden moet worden voorbeproofd, hetgeen leidt tot georganiseerde opzet van deze beproeving.

Haisma haalt enkele voorbeelden aan: Bintje, Ultimus, Bea en de recente rassen Wigro, Diplomaat, Asoka.

Dit streven zal waarschijnlijk de afzet van Nederlands pootgoed tevens bevorderen.

Hier ligt dus een: Kwekersbelang
Vermeerderaarsbelang
Exporteurs-handelsbelang.

Vraag 3. Van een interessante zaailling moet dus systematisch en snel in het algemeen belang de volledige kansen in het buitenland door beproeving worden vastgesteld. Hiervoor is nodig:

1. optimale gezonde vermeerdering pootgoed;
2. opbouw van een vertrouwd apparaat, met zeer deskundige (tussen-) personen, die aardappelkwaliteitseisen aan milieu-kennis paart en toepassen kan op jong materiaal, ongetwijfeld geen eenvoudige opdracht en door veel voorbereidend werk, kostbaar;
3. het wil mij voorkomen dat het vraagstuk van de commercialisatie (zowel in binnen- als buitenland) tevens onder ogen moet worden gezien en grondig moet worden bestudeerd.

Acht U de grote exporteur zonder meer geschikt voor de oplossing van de problemen in 2 en 3 genoemd?

Antwoord. Haisma stelt vast dat de exporteur die met dergelijk werk begint zich terdege rekenschap dient te geven, dat het hier niet gaat om zuivere handelsaffaires met doelstelling op korte termijn, maar om een verlengstuk te worden van kwekerswerk, met alle kenmerken van dien. Hij kan door doorlopende contacten met zijn afnemers in het buitenland geacht worden in vele opzichten de mogelijkheid te hebben zich tot een dusdanige figuur te kunnen ontwikkelen. De factor van het wederzijds vertrouwen is hierbij zeer belangrijk. Dit vraagt bovendien het vermogen en de bereidheid om andere dan de normaal zakelijke wegen in te slaan. Bovendien is de kweker duidelijk uit zijn "armoestadium" naar voren getreden, zich zelf en van zijn belangrijkheid voor de handel be-
wust geworden.

Feekes. Dit antwoord bevredigt mij wel; voorzichtigheid maant mij echter de zich bewust wordende kwekers te adviseren de hier genoemde vraagstukken, in het bijzonder de commercialisatie-mogelijkheden, ook zelf in in eigen kring terdege te bestuderen.

We gaan nu over tot de behandeling land voor land hetgeen natuurlijk in dit bestek slechts fragmentarisch kan gebeuren.

Een indeling is b.v. : 1. licentie betalend land;
2. importlanden.

Van 1 zijn de belangrijkste voor ons Frankrijk en Duitsland uit het oogpunt van kwekerslicenties.

Ik stel nu 4 vragen.

- Vraag 4-7. 4. Kunnen Nederlandse rassen ongemoeid op de Franse en Duitse rassenlijsten worden opgenomen?
5. Hoe lang duurt het officiële onderzoek?
6. Hoe hoog zijn de licenties, vergeleken met de Nederlandse licenties?
7. Hoe snel is de verbredings-mogelijkheid van rassen in de landen, welke omvang kunnen de besten bereiken?

Antwoord. Het antwoord op vraag 4 is geheel bevestigend, en geldt ook voor een nummer dat in het land van herkomst niet op de rassenlijst staat (b.v. Wigro, Diplomaat). (Alleen België schijnt momenteel opname op de rassenlijst van het land van herkomst te eisen).
Vraag 5. In Frankrijk 2 jaar met een redelijk aantal aanmeldingen (materiaal behoeft 200 kg veer gezond per jaar 35/45). In Duitsland wel 5 jaar met een zeer grote mededinging (materiaal behoeft sterk oplopend tot + 600 - 800 kg per jaar). (In Zwitserland wordt uitsluitend via het I.V.R.O. beleverd; duur onderzoek minstens 5 jaar en zeer diepgaand).
Vraag 6. In Frankrijk nieuwe plannen op stapel in een vrij gevorderd stadium, als volgt:

Er bestaat een monoploie en een premiesysteem, dat ingaat zodra er 15 ha van het ras door de officiële keuring is goedgekeurd - in Frankrijk of oorsprongsland.
Gedurende de drie eerste jaren bestaat er een vermeerderingsmono-

polie voor de kweker, met vrije prijsvaststelling; geen premie wordt gegeven. Gedurende de vier volgende jaren is de premie voor normale massa-consumptierassen $1\frac{1}{2}$ fr./kg geplombeerd in Frankrijk vermeerderd pootgoed, voor de 4 volgende jaren is dat 1 fr., voor 4 dan volgende jaren $\frac{3}{4}$ fr., na het 15e jaar $\frac{1}{4}$ fr. per kg. Voor een poterproduktie van 15000 kg/ha gaat het dus over bedragen van: 150/200 gld. in de eerste 4 jaar, enz. Na afloop van de 3 jaar monopolie is men verplicht om pootgoed door anderen te laten vermeerderen volgens bepaalde verdelingsnormen.

Voor "potagères" en "primeurs" liggen deze normen iets hoger, resp. 2 fr., $1\frac{1}{2}$ fr., $\frac{3}{4}$ fr., $\frac{1}{4}$ fr. En voor de fabrieksaardappelen resp. 1 fr., $\frac{3}{2}$ fr., 0.4 fr., $\frac{1}{4}$ fr.

In Duitsland geldt een heel andere regeling. Daar kent men een oppervlaktelicentie voor de "nabouw" van 25 DM/ha voor de kweker. Dat is echter nog het minst belangrijke deel van de licenties. Belangrijker zijn de kwekerslicenties op de Hochzucht. Zoals algemeen bekend is in Duitsland de instandhouding van het aardappelras in handen van de kweker en kan al het materiaal der opbouw t/m Hochzucht alleen door de kweker worden verkocht.

Van een netto verkoopprijs van b.v. 10 DM per 50 kg is in het algemeen 20% het bruto kwekersaandeel. Per 15 ton per ha is dit DM 600. Hier gaat nog van af 150 DM voor de firma die voor de kweker de vermeerdering verzorgt.

De licenties liggen dus hoog. Bij een belangrijk ras kan dit gemakkelijk in de honderdduizenden DM liggen, hoewel daar uiteraard hoge instandhoudingskosten tegenover staan.

(Het Nederlandse systeem is bekend.

De eerste 5 jaren	2500 gld.
eerste 15 jaren	$62\frac{1}{2}$ gld./ha tot 500 ha
	50 gld./ha 500/1000 ha
	25 gld./ha volgende 2000 ha

Dan 5 gld./ha.

Na 15 jaren minder).

(De Duitse kweker beschikt meestal over een eigen groot handelslichaam, in tegenstelling met Nederland).

Vraag 7. In Frankrijk is de verbreidingsmogelijkheid van een ras, mogelijk mede als gevolg van hetzelfde licentiekarakter, betrekkelijk traag.

In Duitsland kan een nieuw ras zich echter merkwaardig snel verbreiden; vertoont meer het karakter van graanrassen in Nederland. Mogelijk ligt dit aan het feit dat daar belangrijke beslissingen over minder mensen lopen en dit het systeem en het karakter der kweek-handelsbedrijven een bestuurbaarder commercialisatie mogelijk maken.

Een typisch voorbeeld is Maritta met 10000 ha vermeerdering in wel zeer korte tijd (reken zelf de licenties maar uit!), Bona, die nu al weer neergaat, enz.

Feekes: Conclusie: voor de kweker aantrekkelijke licentie-berekeningen.

Vraag 8. Kunt U nog in het kort iets zeggen over de andere landen, bedoeld wordt in de eerste plaats import-landen?

Antwoord. Uitvoerige behandeling voor zover spreker mogelijk, valt buiten het bestek van deze middag.

Zal enkele opmerkingen maken over Italië, Egypte en Zuid-Amerika. Italië. Hier is men met de toelating van materiaal van nieuwe rassen vrij gemakkelijk.

Er bestaat een importlijst. Buiten deze lijst om mag wel enig materiaal ingevoerd worden, mits 13% invoerrecht betaald wordt. Voor ons is de beproevingsmogelijkheid het belangrijke punt, minder de invoermogelijkheid- dat komt wel.

Men kan de lijst "bereiken" door middel van onderzoek door het Centrum Aardappel Studie te Bologna, een onderzoek van 2 of meer jaar. Egypte. Ook hier is onderzoeksmogelijkheid aanwezig; de import is vrijwel centraal.

Zuid-Amerika, biedt in verschillende landen mogelijkheid van onderzoek.

Het I.V.R.O. zendt overigens aan al dergelijke landen vaak materiaal voor onderzoek.

Vraag 9. Kunt U nog iets mededelen over eisen aan de aardappel gesteld in enkele landen, b.v. Frankrijk en Duitsland?

Antwoord. Frankrijk; zeer belangrijk is het grote consumptieras. Type Bintje - Akersegen is overigens nog zeer belangrijk, vermoedelijk 2e ras. Belangrijk zijn ook "primeur"-rassen, vroege rassen (Saskia, Sirtema, Typ Bea) voor deels Zuid-Frankrijk. In Bretagne zou een witvlezige aardappel van belang kunnen zijn in verband met export van vroege aardappelen naar Engeland. Van geringere betekenis zijn de Potagères-Type "Salat Kartoffel".

Voor fabrieks kan de kleur afwijkend zijn, de knol minder mooi zelfs lelijk, de ogen diep, daar deze eigenschappen aflevering naar de fabriek veilig stellen.

Frankrijk is als licentie-land niet zo hoog in koers als Duitsland. Als voorbeproevingland voor andere aardappelstreken is het zeer waardevol, indien men proefvelden gespreid over dit land heeft.

Duitsland. Hier is van belang de vroege aardappel, Eersteling, Saskia, Sirtema, een mooi object. Zeer belangrijk de late zetmeelvoer, zo mogelijk consumptieaardappel.

Ook belangrijk een vroegere of latere consumptieaardappel, rond, weinig ogen, diepele kleur, niet of zeer weinig melig (bloemig), vast in de kook.

Decennia geleden was er een zeer grote export (200000 ton) van dergelijke aardappels naar het Westen van Duitsland, de Ruhrstreek, die door tal van omstandigheden verloren ging. Nu deze perspectieven weer opdoemen (E.E.G.) hebben we niet de beschikking over het geschikte ras.

Vraag 10. Besteden we wel voldoende aandacht aan het kwaliteitsonderzoek, gebaseerd op buitenlandse eisen?

Kunnen we deze kwaliteit wel aan Nederlandse opgroei onderzoeken?

Antwoord. Met enige aarzeling luidt het antwoord op het eerste deel, niet onwaarschijnlijk onvoldoende, en vrij zeker niet op voldoende schaal. Op vraag 2 luidt het antwoord: ten dele wel, maar het is niet zeker. (Bovendien kan een aardappelras qua smaak er "inkomen"). Bintje in Frankrijk is vaak veel meliger dan hier en smaakt dan ook voor Noord Nederlandse proevers uitstekend. De Z.P.C. heeft op dit terrein goed voorbeeld gegeven en zijn sporen wel verdiend.

Een overpeinzing:

Indien een internationaal of Europees voonderzoek van jong kwekersmateriaal bij een goeder en breder opzet goed georganiseerd plaats vindt, is het duidelijk dat aan de poter-vermeerdering grote aandacht moet worden geschonken. Dat betekent i.e. snel

2e. Op gezond en goed mogelijk. In externe gevallen kan men al in het 2e jaar honderden kilo's hebben. Het kan dus.

Het beste materiaal dient men zo vroeg mogelijk op juiste waarde te schatten of daarvoor onderzoek merkbaar te ontwikkelen waarvoor een zeer intensief overleg met verbindingman in de vertegenwoordigingsorganisatie moet bestaan, die grondig bekend moet zijn met ras en kwaliteitseisen in het buitenland en het milieu moet kennen. Deze verbindingman moet het karakter hebben van meekwende vertegenwoordigingsfiguur.

Het karakter van de export kon zich wel eens wijzigen. Als de kwekers met zeer goede rassen komen. Het commercialisatieprobleem komt daarmee op de voorgrond en wordt studie-object. Bij een zeer grote verwachting in een ras lijkt het mij van belang, dat de spits van deze commercialisatie afgebeten wordt ook door de kweker zelf en met zijn vertegenwoordigingsorganisatie. Tussen kwekers en hun vertegenwoordigingsorganisatie behoort een grote onderlinge (familie) band te bestaan, en vertrouwen en diepgaand regelmatig technisch overleg. Dan kan er iets goeds worden opgebouwd.